

Nr 103.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1940, kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutande av avtal mellan kronan och Karlskrona stad om reglering av vissa tvistiga mellanhavanden.

(1:a avd.)

I propositionen nr 96 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 1 mars 1940, föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att för kronans räkning sluta avtal med Karlskrona stad rörande vissa tvistiga mellanhavanden i enlighet med av särskilda delegerade den 15 december 1939 avgivet, vid berörda statsrådsprotokoll fogat förslag, dock med de ändringar beträffande avd. I punkterna 1, 3 och 8 som av departementschefen föreslagits.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 juni 1936 hemställde *stadsfullmäktige i Karlskrona*, att för åstadkommande av förhandlingar om samt framläggande av förslag till överenskommelse mellan kronan, å ena, samt staden, å andra sidan, rörande dels vissa tvistiga mellanhavanden i fråga om ägande- eller dispositionsrätten till vissa delar av ön Trossö med dit hörande öar, holmar och skär samt omgivande vatten med fisket däri, dels ock vissa andra spörsmål, såsom kronans åtagande att underhålla och ombesörja renhållningen av vissa gatudelar, kronans vattenförbrukning m. m., beträffande vilka spörsmål en revidering av de på grund av avtal eller eljest föreliggande förhållanden finge anses befogad, förslagsvis fyra delegerade under ordförandeskap av en utav Kungl. Maj:t utsedd opartisk ledamot måtte tillsättas; av de delegerade borde två utses för kronan och två för staden.

Med bifall till stadsfullmäktiges hemställan medgav Kungl. Maj:t den 13 mars 1937, att förhandlingar mellan kronan och Karlskrona stad beträffande de angivna spörsmålen finge upptagas av fem särskilda delegerade, av vilka en avsåges att fungera såsom opartisk ordförande och två skulle utses av vardera kronan och staden.

De delegerade, som därefter tillsattes, hava den 15 december 1939 avgivit ett förslag till avtal mellan kronan och staden rörande de mellanhavanden, som varit föremål för delegerades behandling.

Ifrågavarande avtalsförslag, som är fogat till förberörda statsrådsprotokoll, behandlar ett flertal skilda frågor och är efter arten av dessa indelat i sex avdelningar. Avdelning I innehåller bestämmelser om särskiljande av kronans och stadens rätt beträffande hemmanet Trossö, varå staden är anlagd, med

därunder lydande vattenområden, öar, holmar, skär och fiske. Denna avdelning är i sin tur indelad i nio punkter, och till den tredje av dessa ansluter sig bilagan om stadsplanefrågorna. De två följande avdelningarna angå överlåtelse, avdelning II av en del fastigheter och områden inom staden samt avdelning III av ön Degerskär. Till bestämmelserna i dessa tre avdelningar anknyta föreskrifter i avdelning IV om hemul, lagfartskostnader m. m. Av de båda sista avdelningarna handlar avdelning V om kronans fritagande från skyldigheten enligt åtagande år 1787 att underhålla vissa gatudelar i Karlskrona och avdelning VI om revidering av bestämmelserna angående avgifterna för kronans förbrukning av vatten från stadens vattenledningsnät. Härutöver finnas i avtalsförslaget stadganden intagna om tidpunkten för avtalets ikraftträdande.

Departementschefen, som lämnat en redogörelse för de synpunkter och utredningar, vilka legat till grund för delegerades förslag, ävensom redogjort för kammarkollegii och marinförvaltningens yttranden över förslaget, har för egen del i ärendet anfört följande.

Emot delegerades förslag hava, fränsett de av kammarkollegium anförda erinringarna beträffande bestämmelserna om fisket i kronans del av Trossö vattenområde ävensom beträffande överlåtelsen till staden av öarna Mjölmarholmen och Ljungskär, av de i ärendet hörda myndigheterna icke framställts några erinringar av principiell innebörd.

För egen del har jag även kommit till den uppfattningen, att avtalsförslaget, betraktat i stort, får anses vara väl avvägt och synes taga skälig hänsyn till både kronans och stadens berättigade anspråk i olika hänseenden. Ett avtal i enlighet med förslaget skulle medföra en tillfredsställande lösning av åtskilliga tvistefrågor, vilka upprepade gånger till hinder och förfång för kronan och staden föranlett stridigheter mellan dem. En klar gräns uppdrages sålunda nu mellan kronan och staden i fråga om rätten till hemmanet Trossö. Den segslitna frågan om stadens övertagande av kronans särskilda gatuuunderhållsansvar bringas ur världen, varigenom ett olämpligt och otidsenligt förhållande upphör. Slutligen förefaller den i avdelning VI föreslagna revideringen av bestämmelserna om avgifterna för kronans vattenförbrukning vara rimlig och riktig.

Kammarkollegiets anmärkningar emot förslaget hava i fråga om fisket gått ut på att i avtalet borde stadgas, att fiskerätt skulle tillkomma kronan och staden vardera inom dess vattenområde.

För närvarande har var och en som hos staden löser ett fiskekort, vilket betingar en ringa avgift, rätt att bedriva fiske i alla ej fridlysta vattenområden inom staden. I gengäld utövar staden tillsyn över fisket. Ur försvarssynpunkt hava nu i avtalet föreslagits vissa inskränkningar i den rätt att utöva fiske som sålunda hittills tillkommit varje innehavare av fiskekort. Kronan kan icke anses därutöver hava något egentligt intresse av fisket. Då det sätt på vilket fiskefrågan ordnats dessutom synes vara praktiskt samt fisket saknar nämnvärd ekonomisk betydelse, finner jag ej skäl föreligga att frångå delegerades förslag i denna del. Kammarkollegiets farhågor, att förslaget framdeles skulle kunna giva upphov till tvister mellan kronan och staden, kan jag icke dela.

Invändningen emot bestämmelsen om kronans avstående av öarna Ljungskär och Mjölmarholmen till staden har kammarkollegium grundat på sin uppfattning, att kronan, vilken i utbyte tillerkänts Barfotaholmarna samt öarna

söder och sydväst om Trossö, redan hade ägt en obestridlig äganderätt till sistnämnda holmar och öar.

Kronans rätt till sistnämnda holmar och öar har emellertid av staden bestritts och även kammarrådet Skoglund har i sitt förenämnda yttrande lutat åt den uppfattningen, att de på grund av urminnes hävd tillhörde staden. Delegerade hava icke fattat ståndpunkt till tvistefrågan om vem som för närvarande äger öarna och holmarna. Vid lösningen av tvistepunkterna under avdelning I hava delegerade i stället sökt att på förlikningsväg ernå en för båda parter praktiskt tillfredsställande överenskommelse. Såväl kronan som staden hava därför i varje förekommande fall måst lämna andra parten gottgörelse för att erhålla en ostridig rätt till vad som ansetts tvistigt och oklart. I betraktande härav synes mig förslaget om fördelningen av öar och holmar icke vara oskäligt. Arealen av de kronan tillerkända holmarna är betydligt större än arealen av öarna Ljungskär och Mjölнарholmen. Kronan har vidare erhållit kompensation jämväl genom överlåtelsen av ön Degerskär och genom andra bestämmelser under avdelning I. Förslaget i denna del fyller också väl grundsatsen att vara praktiskt tillfredsställande, eftersom öarna Ljungskär och Mjölнарholmen icke längre äro så värdefulla för kronan som för staden, medan motsatta förhållandet råder i fråga om de öar och holmar som tillerkänts kronan med ostridig äganderätt. Marinförvaltningen har också tillstyrkt förslaget om överlåtelse till staden av öarna Ljungskär och Mjölнарholmen.

I detta sammanhang må också framhållas, att gottgörelsen åt staden för övertagande av kronans särskilda gatuunderhållsansvar på förslag av kronans delegerade reducerats till det tillgodohavande kronan hade hos staden till följd av bestämmelserna under avdelning II i förslaget. En bidragande orsak till att denna reducering godkänts av stadens delegerade har uppenbarligen varit, att någon kontant utbetalning därmed icke skulle behöva göras vid avtalets ikraftträdande. Härav synes följa, att en i avtalet upptagen kontant ersättning åt kronan för öarna Ljungskär och Mjölнарholmen icke med säkerhet skulle hava givit annat slutresultat av hela avtalsförslaget än det föreliggande.

På grund av vad sålunda anförts kan jag icke finna, att kammarkollegiets invändning emot överlåtelsen av öarna Ljungskär och Mjölнарholmen till staden bör medföra ett frångående av avtalsförslaget i denna del.

Då jag sålunda finner mig kunna i princip biträda det föreliggande avtalsförslaget, övergår jag nu till att beröra några detaljfrågor i detta.

I fråga om bestämmelserna under avdelning I punkt 1 har marinförvaltningen anmärkt på att gräns för Kungsbroområdet — området 4 å sammanställningskartan — dragits även emot vattenområdet. Skälet till anmärkningen har marinförvaltningen angivit vara, att kronans rätt till framtida utfyllnader utanför den nuvarande kajlinjen borde göras ostridig. Såsom framgår av gränskartan har kronan tillerkänts vattenområdet utanför kajen till hela området 4. Därmed följer också, att framtida utfyllnadsområden i vattnet utanför kajerna komma att tillhöra kronan. Någon ändring av förslaget för att uppnå marinförvaltningens syfte med anmärkningen erfordras alltså icke.

Däremot torde, med hänsyn till den snäva tolkning som möjligen skulle kunna givas ordet »försvarsändamål» i det stycke av punkt 1 som handlar om Chapmansplanen, detta ord, såsom marinförvaltningen föreslagit, lämpligen böra utbytas mot orden »försvarets räkning».

Till förtydligande av stadgandet i näst sista stycket av punkt 1 om tillsyningsmännens företrädesrätt till fiske har marinförvaltningen påyrkat, att mellan orden »ordnat» och »lokal» i detta stadgande borde inskjutas orden

»eller kommer att ordna». Då ändringsförslaget är ägnat att förekomma framtida tvister, ansluter jag mig till detsamma.

Delegerade hava ägnat särskild uppmärksamhet åt frågan om det sätt, på vilket stadsplanefrågorna borde anknytas till avtalsförslaget. Ett direkt avtal om att vissa noggrant angivna och fullt utarbetade stadsplaneändringar skola genomföras har nämligen icke ansetts kunna med bindande verkan träffas mellan kronan och staden. Efter att hava övervägt olika möjligheter hava delegerade enats om att upptaga en allmän bestämmelse därom i själva avtalsförslaget — under avd. I punkt 3 — samt att i en bilaga till förslaget angiva riktlinjer för stadsplaneändringarna. Härigenom torde, såsom delegerade framhållit, tillräcklig garanti vinnas för att ändringarna också skola komma till stånd. I fråga om de särskilda stadsplanefrågorna må emellertid följande framhållas. En del av de kronan tillerkända områdena ingå för närvarande i stadsplanen såsom gator eller allmänna platser. Dessa områden hava föreslagits skola ombildas till så kallade specialområden. Härigenom kan samtidigt å ena sidan kronans äganderätt till områdena tryggas emot stadens lösningsrätt enligt 21 § stadsplanelagen och å andra sidan stadgandet i 25 § byggnadsstadgan, att varje tomt skall hava gräns mot för allmän samfärdsel avsett område, uppfyllas. De detaljbestämmelser, som upptagas i bilagan, gå i huvudsak ut på att, med undantag för de områden som skola avstängas, stadfästa vad som nu råder i fråga om områdenas användning och faktiska karaktär. De detaljföreskrifter åter, som influtit i avd. I punkt 3, äro av sådan beskaffenhet, att de icke kunna antagas såsom stadsplanebestämmelser. Marinförvaltningen har beträffande stadgandet, att enskilda skulle äga rätt att tillfälligt och med mindre båtar lägga till vid Kungsbroområdets kajer velat mellan ordet »att» och ordet »tillfälligt» inskjuta orden »enligt därför särskilt utfärdade föreskrifter». Härigenom skulle åt marindistriktschefen garanteras en nödvändig befogenhet att reglera det från kronans sida gjorda medgivandet. Detta marinförvaltningens förslag synes mig böra beaktas och den ifrågasvarande bestämmelsen därför formuleras såsom marinförvaltningen föreslagit.

Med avseende å föreskrifterna i avd. I punkt 4 torde böra lämnas den uppgiften, att i 33 § av stadens ordningsstadga bestämmas, att viss skyldighet att ombesörja renhållning av gata, torg och annan allmän plats åligger angränsande fastigheters ägare.

Kammarkollegium har anmärkt, att ordet »utfyllnadsområden» i avd. I punkt 8 borde utbytas mot orden »redan utfyllda områden». Denna anmärkning finner jag vara riktig, och förslaget synes böra ändras i enlighet därmed.

Mot bestämmelserna i avd. I av avtalet synes utöver vad som framgår av det ovan anförda någon erinran icke vara att göra. Icke heller har jag något att invända mot bestämmelserna i avdelningarna II—V, beträffande vilka de hörda myndigheterna icke framställt någon anmärkning.

I fråga om tillämpningen av bestämmelserna i avd. VI må framhållas, att staden intill år 1938 lämnat allt vatten som förbrukats i hushåll gratis. Därefter har staden upptagit avgift även för sådan vattenförbrukning med 16 öre per kubikmeter enligt gällande taxa. Delegerade hava i promemorian uttalat, att bestämmelserna i avdelning VI skola anses gälla för all leverans av vatten till de fastigheter och anläggningar som förvaltas av marinförvaltningen, således även för det hushållsvatten som förbrukas inom kronans boställen och bostadshus. Därvid hava delegerade också framhållit, att gällande reglemente, ordningsstadga och taxa för stadens vattenledningsverk i tillämpliga delar även hava avseende å kronan. Sålunda blir kronan skyldig att erlægga hyra för erforderliga mätare inom kronans boställen och bostadshus ävensom att betala kostnaderna för installation av sådana mätare.

Varken mot dessa uttalanden eller mot vad som föreslagits i avd. VI i avtalet har jag någon invändning att göra.

I likhet med departementschefen är utskottet av den uppfattningen, att det föreliggande förslaget till avtal mellan kronan och Karlskrona stad får anses vara i stort sett väl avvägt och synes taga skälig hänsyn till både kronans och stadens berättigade anspråk i olika hänseenden. Utskottet finner sig böra tillstyrka godkännande av förslaget med de av departementschefen ifrågasatta ändringarna, vilka utskottet anser befogade.

Utskottet.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att för kronans räkning sluta avtal med Karlskrona stad rörande vissa tvistiga mellanhavanden i enlighet med av särskilda delegerade den 15 december 1939 avgivet, vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 1 mars 1940 fogat förslag, dock med de ändringar beträffande avd. I punkterna 1, 3 och 8, som av departementschefen föreslagits.

Stockholm den 16 april 1940.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÄSTOCK.

Närvarande: se under utlåtandet nr 101.
